

Jeffrey D. Sachs Columbia Üniversitesi'nde Sürdürülebilir Kalkınma Profesörü, Sağlık Politikası ve Yönetimi Profesörü ve Dünya Enstitüsü Direktörüdür. Ayrıca Birleşmiş Milletler Genel Sekreteri'ne Milenyum Kalkınma Hedefleri konusunda Özel Danışmanlık yapmaktadır.

Prof. JEFFREY D. SACHS

Mısır'ın seçilmiş hükümetini **geri getirin**

Batı'nın takip etmesi gereken rota Mısır askerine Mursi'yi görevine iade etme çağrısında bulunmak. Mısır ekonomisini istikrara kavuşturmak için acil mali destek sağlamak ve seçimlerden uygunsuz sonuçlar alınınca askeri darbelere dönüşen türden değil, gerçek anlamda çoğulculuğu desteklemek olabilir.

Mısır'da artan kutuplaşmaya ve dökülen kanlara nokta koymak için acilen tek bir adım atılması, Muhammed Mursi'nin Mısır'ın seçilmiş cumhurbaşkanı olarak görevine iade edilmesi gerekiyor. Askeri darbe yoluyla haksızca görevden alınan Mursi'nin iktidarına milyonlarca göstericinin karşı çıkmış olmasına rağmen, seçim sonuçları da aksini söylerken yoğun sokak protestoları gerekçe gösterilip "insanlar" adına askeri darbe yapılamaz.

Mısır toplumunun mezhep, ideoloji, sınıf ve bölge zemininde derin çizgilerle ayrılmış olduğuna şüphe yok. Yine de Mübarek'in 30 yıllık iktidarının devrildiği Şubat 2011'den bu yana ülkede birkaç kez anket yapıldı. Sonuçlar, ülkedeki hizipleşmeyi açıkça ortaya koyarken bir taraftan da İslami partilerin ve görüşlerin büyük destek aldığını gösterdi.

2011 yılının sonlarında ve 2012 yılının başlarında, Mısır'da parlamento seçimleri yapıldı. Mursi'nin Müslüman Kardeşlerce kurulmuş Özgürlük ve Adalet Partisi çoğunluğu sağladı ve iki önemli İslami blok oyların kabaca üçte ikisini topladı. Mursi, Haziran 2012'de Mübarek'in son başbakanı olan rakibi Ahmet Şefik'i %52-48 oy oranıyla yenerek cumhurbaşkanlığını kazandı. Aralık 2012'de yapılan ulusal referandumda, oy verenlerin %64'ü Müslüman Kardeşlerin desteklediği bir anayasa taslağını onayladı (ancak katılım düşüktü).

Laiklerin, Mursi'nin güç hırsının Mısır'da yeni gelişen demokrasiyi tehlikeye attığı iddiası dikkatle incelenmedi. Müslüman Kardeşlerin laik, askeri ve Mübarek döneminden kalan rakipleri, demokratik olsun olmasın ellerindeki bütün araçları İslamcı partilerin demokratik iktidarını engellemek için kullandı. Bu da Mısır tarihinde onlarca yıldır süren ve Kardeşlerin ve genel olarak İslami politik güçlerin yasal haklardan mahrum bırakıldığı, üyelerinin ise hapsedildiği, işkence gördüğü ve sürgün edildiği geleneğe uygundu.

MURSİ NE YAPMAK İSTEDİ?

Mursi iktidarının demokratik olmadığı iddialarının kökeninde; halkın seçtiği meclisi ve cumhurbaşkanını askerin koyduğu antidemokratik tuzaklardan korumak için Mursi'nin yaptığı tekrarlı atılımlar yatıyor. Oysa Mursi bu atılımlarla İslami partilerin 2011-2012 parlamento seçimlerinde elde ettiği büyük zaferin ardından, askeri liderler ve Mübarek dönemi hâkimlerinin yer aldığı Yüce Divan'ın yeni parlamentoyu raydan çıkarmaya ve yeni anayasayı hazırlayacak meclis kurmasını önlemeye çalıştı.

Temel hareket tamamen Mübarek döneminden kalanlarla dolu olan Yüce Divan'ın parlamento seçimlerinin sonuçlarını sahte gerekçelerle iptal ettiği Haziran 2012'de yapıldı. Ordu yasama gücünü tamamen eline alacaktı. Bu nedenle Mursi'nin cumhurbaşkanlığı seçimlerinden zaferle çıkması parlamentonun ve anayasanın geleceği konusunda destansı bir savaş başlattı. Çünkü Mursi, demokratik yollarla seçilmiş parlamentoyu korumak isterken asker bunu dağıtmaya çalışıyordu. Sonunda, Mursi seçilen parlamentonun bir anayasa meclisi oluşturmasında ısrar etti ve bu meclisten Aralık 2012 referandumunda onaylanan taslak çıktı.

Siyasi devrimlerde hep olduğu gibi, Mısır'ın ekonomik durumu bu güç savaşı sırasında daha da kötüye gitti. Devrimler sermaye kaçışının, mali karmaşanın ve üretimde önemli kesintilerin olduğu bir dönemde yeni hükümetleri giderek artan sosyal taleplerle (örneğin maaş artışı ve daha fazla sağlık yatırımı) karşı karşıya getirir. Mısır'da hayati önemde olan turizm sektöründe devrimin hemen ardından belirgin bir küçülme oldu. İşsizlik arttı, para değer kaybetti ve gıda fiyatları tehlikeli biçimde yükseldi.

Bunların hiçbiri şaşırtıcı değil ve deneyimsiz, piyasaya güven vermeyen, güç araçlarını kontrol edemeyen yeni bir hükümet bu durumu pek idare edemez. Tarihte, harici taraflar bu nedenle belirleyici rol oynamıştır. Yabancı hükümetler ve Uluslararası Para Fonu (IMF) yeni hükümete mali yardımda bulunacak mı? Yoksa paranın değer kaybettiği ve enflasyonun arttığı bir dalgada bocalayarak batmasına izin mi verecek?

BATI'NIN TAKİP ETMESİ GEREKN ROTA

Burada, kendi demokrasi söylemleriyle İslamcılara antipatisi arasında bölünmüş olan aciz Batı niyetini belli etti. Sonuçta elde edilen ise taahhüt ve yardım değil, oyalama ve geciktirme oldu. IMF Mübarek'in devrilmesinden bu yana iki buçuk yıldır tek bir kuruş bile vermeden Mısır hükümetiyle görüşme halinde, Mısır ekonomisinin kaderini belirliyor, halk isyanını ve yakın zamandaki darbeyi teşvik ediyor.

Basın raporlarına göre Batı; Mursi'yi devirmesi, Müslüman Kardeşlerin liderlerini tutuklaması ve İslamcı tabakayı bastırması için Mısır askerine nihayet yeşil ışık yaktı. ABD Başkanı Barack Obama'nın Mısır'ın seçilmiş liderlerini desteklemedeki veya en azından onların devrilmesini "darbe" olarak tanımlamadaki isteksizliği, böylece ABD Fonlarından Mısır askerine para akışını sürdürmesi bıçak kemiğe dayanınca Batı'nın demokrasiyi çökertmede İslam karşıtlarının yanında olduğunu gösterdi. Elbette, klasik Orwell tarzına uygun olarak, Batı bunu demokrasi adına yaptı.

Batı suç ortaklığında bulunmasa da darbeye kayıtsız kalması Mısır'a yıkım getirebilir. İslamcılar ne marjinal bir politik gruptur ne de terörist kuvvettir. Mısır nüfusunun önemli bir bölümünü, belki yarıdan fazlasını temsil eder ve şüphesiz ülkenin en organize politik gücüdür. Müslüman Kardeşleri bastırma ve Mursi'nin seçimle elde ettiği cumhurbaşkanlığını inkâr etme çabası büyük olasılıkla toplu şiddete ve demokrasinin boğulmasına yol açar, ancak Batı ve Mısır'daki İslam karşıtları kendi eylemlerini haklı göstermeye çalışıyor.

Bu noktada, Batı'nın takip etmesi gereken rota Mısır askerine Mursi'yi görevine iade etme çağrısında bulunmak. Mısır ekonomisini istikrara kavuşturmak için acil mali destek sağlamak ve seçimlerden uygunsuz sonuçlar alınınca askeri darbelere dönüşen türden değil, gerçek anlamda çoğulculuğu desteklemek olabilir.

Gerçek çoğulculuk İslamcı siyasal erklerin yeni Mısır'da ve bölgenin diğer ülkelerindeki gücünü kabul etmek anlamına gelir. Aksi halde, Batı ancak Mısır'ın şiddete ve ekonomik çöküşe giden yoldaki düşüşünde suç ortağı olur.

Telif Hakkı: *Project Syndicate, 2013.*
www.project-syndicate.org

Batı suç ortaklığında bulunmasa da darbeye kayıtsız kalması Mısır'a yıkım getirebilir. İslamcılar ne marjinal bir politik gruptur ne de terörist kuvvettir. Mısır nüfusunun önemli bir bölümünü, belki yarıdan fazlasını temsil eder ve şüphesiz ülkenin en organize politik gücüdür.

